

uteha stranaca (VIII)

jan mekjuen

JAN MEKJUEN (IAN MCEWAN), britanski pripovedač i romanopisac, rođen je 1948. godine u Olderšotu. Za prvu knjigu pripovedaka *Prva ljubav, poslednji obredi* koja je objavljena 1975. godine dobija nagradu Somerset Moma 1976. Tri godine posle objavljivanja prve zbirke pripovedaka, 1978., izdaje drugu zbirku pripovedaka *Između čaršava*, a iste godine objavljuje svoj prvi roman *Cementna bašta*. 1981. godine objavljuje svoj drugi roman pod naslovom *Utehe stranaca* i iste godine izdaje zbirku TV drama *Podražavanje*. Mekjuen je, po mišljenju mnogih kritičara i autora, najznačajniji pisac koji se javio u Velikoj Britaniji tokom sedamdesetih godina.

Robert se nasmejao popustljivo. »Ali na žalost, oni ne veruju u sebe kao u muškarce.«

Miris belog luka i prženog mesa ispunjavao je sobu. Iz Kolinovog stomaka dopro je produženi udaljeni zvuk, kao glas preko telefona. Povukao se napred i oslobodio Robertove ruke. »Tako«, rekao je pošto je ustao, »ovo je muzej posvećen dobrim, starim vremenima.« Glas mu je bio ljubazan ali istovremeno i usiljen.

Robert je takode ustao. Geometrijske crte njegovog lica nekako su se produbile, a njegov osmeh je postao staklast, nepromenljiv. Kolin se na mah okrenuo da odloži čašu na rukohvat fotelje i kako se ispravo, Robert ga je pesnicom pogodio u stomak, bio je to blag udarac, koji mu nije mogao isterati sav vazduh iz pluća i koji je mogao delovati nestrashno. Kolin se spustio na zemlju kraj Robertovih nogu, gde se previjao, ispuštajući neke grlene glasove kao neko ko ne može doći do vazduha. Robert je odneo prazne čaše do stola. Kada se vratio, pomogao je Kolinu da ustane i da se nekoliko puta presavije u struku. Konačno je Kolin umakao i šetao po sobi duboko udišući vazduh. Zatim je izvadio maramicu i blagim pokretima izbrisao oči, videvši nejasno Roberta kako pali cigaretu i odlazi prema kuhinjskim vratima.

Kolin je sedeo u uglu sobe i posmatrao Meri kako pomaže Kerolajn da postavi sto. Meri je s vremena na vreme upućivala ka njemu zabrinute poglede. Jedanput mu je čak i prišla i stisnula mu ruku. Robert se nije pojavio sve dok prvo jelo nije bilo na stolu. Bio se preobukao u svetlo krem odelo i nosio je tanku crnu satensku kravatu. Jeli su supu, šnicle, zelenu salatu i hleb. Na stolu su bile dve flaše crvenog vina. Seli su na kraj trepezarijskog stola blizu jedno drugom, Kerolajn i Kolin sa jedne, a Robert i Meri sa druge strane. Odgovarajući na Robertova pitanja, Meri je govorila o svojoj deci. Njena desetogodišnja devojčica bila je konačno izabrana u školski fudbalski tim, ali su je dečaci tokom prva dva meča toliko napadali da je morala provesti nedelju dana u krevetu. Onda se za sledeću utakmicu veoma kratko ošišala, da bi izbegla nasilje i uspela čak da da gol. Njen sin koji je dve i po godine stariji može da oprtči lokalnu atletsku stazu za manje od devedeset sekundi. Kada je završila sa svim tim, Robert, kome je očigledno bilo dosadno, usredsredio se na hranu.

Onda je nastala duga pauza, prekidana samo zveketom escajga po tanjirima. Zatim je Kerolajn nervozno postavila jedno veoma komplikovano pitanje o dečijim školama, tako da je Meri morala naširoko raspredati o potrebi reforme školstva. Kad je zamolila Kolina da joj pomogne u objašnjenju, on je to formulisao na najkraći mogući način; a kada se Robert nagnuo preko stola dodirnuvši Kolinovu ruku, pokazujući na njegovu gotovo praznu čašu, on je pogledao odsutno u stranu.

OSMO POGLAVLJE

Mada je to do sada bio najtopliji dan, nebo iznad njihovih glava beše više crno nego plavo, a more, kada su ga konačno ugledali prethodno prolazeći kroz prometne avenije pune kafea i prodavnica sa suvenirima, bilo je uljastosive boje i po njegovoj površini valjala se tamno-bela pena. U plićaku, gde su se minijaturni talasi razbijali o pesak boje slame, deca su se igrala i vikala. Malo dalje mogao se videti poneki usamljeni plivač, zapravo, ruke plivača u pokretu, ali većina sveta koji je bio tu razbaškaren na sve strane, došla je zbog sunca. Mnogočlane porodice okupljene oko stolova pripremale su ručak, koji se sastojao od zelene salate i boca tamnog vina. Bilo je tu i usamljenih muškaraca i žena ispruženih po peškirim, čija su se tela presijavala namazana uljem. Svuda unaokolo čuli su se uključeni tranzistori, a povremeno i poneki roditelj kako doziva svoje dete, nadjačavajući žagor mališana.

Kolin i Meri su prešli oko dve stotine jardi idući po vrelom pesku, prolazeći pored usamljenih ljudi koji su pušili cigarete i čitali knjige, pored ljubavnika, pored deda i baka sa unucima u kolicima, tražeći određeno mesto da bude blizu vode, ali ne toliko blizu da bi ih deca mogla prskati, a dovoljno daleko od tranzistora i porodice sa alzaškim psima; ipak ne toliko blizu da ugroze privatnost usamljenog para na roza peškuru i dovoljno daleko od kante za smeće iznad koje je plesao veliki oblak plivačastocernih muva. Svaka potencijalna lokacija bila je diskvalifikovana iz nekog razloga. Konačno su ugledali jedno pristojno mesto, samo što je u sredini tog prostora bilo mnogo dubreta. Upravo kada su počeli prenositi prazne boce i konzerve i dopola pojedenu parčad hleba do kante za smeće, iz vode su izjurili jedan čovek i njegov sin kose priplepljene vodom, insistirajući na tome da je mesto njihovo i da ga ostave na miru. Kolin i Meri su nastavili da hodaju i složili su se — to je bilo prvo što su progovorili od kada su sišli sa broda — da, pošto su želeli da dođu na plažu, nisu mogli sačuvati privatnost svoje hotelske sobe.

Konačno su se smestili blizu dve tinejdžerke, koje su neki muškarci pokušavali da zavedu nesigurno se prevrćući preko glave i bacajući jedan drugome pesak u oči. Kolin i Meri su namestili svoje peškire, skinuli se u kupaće kostime i seli licem okrenuti moru. U njihovo vidno polje ušetali su jedan čamac koji je vukao skijaša, nekoliko morskih galbova, dečak koji je nosio nekakvu limenu posudu okačenu o vrat i prodavao sladoled. Dva mladića su tako snažno udarala ruku trećeg da su tinejdžerke u jednom trenutku kriknule u znak protesta. Tada su mladići stali oko njih i predstavili se. Kolin i Meri su se čvrsto držali za ruke stežući jedno drugom prste i time se podsećali da su svesni sopstvenog prisustva.

Meri je za doručkom ponovila svoju priču o fotografiji. Učinila je to bez razmišljanja, jednostavno nižući činjenice onim redosledom kojim su je javljale u njenoj glavi. Dok je govorila, Kolin je klimao glavom, napomenuo da se seća nekih stvari od sinoć, postavio je nekoliko pitanja u vezi sa određenim detaljima (da li su posude sa geranijumima bile na fotografiji — da; na koju stranu su padale senke — ona se nije mogla setiti), složio se sa njom u nekim opštim primedbama. Klimao je glavom i umorno trljao oči. Meri se ispružila da stavi šaku na njegovu ruku i pri tom laktom oborila bokal sa mlekom. Dok su se u sobi presvlačili za plažu, ona ga je srušila na krevet i čvrsto zagrlila. Ljubila ga je u lice, privijajući mu glavu na grudi i ponavljajući koliko ga voli i kako obožava njegovo telo. Položila mu je ruku na onu stvar, koja se učvrstila i podigla, a ona ju je stegla. On je mazio Meri po grudima, zarivši svoj kažiprst duboko u nju. Skupio je kolena, sisao je, gubio se među njenim grudima, dok se ona klatila napred-nazad ponavljajući njegovo ime; onda je, poluplućajući, polusmejući se, rekla: »Zašto je tako zastrašujuće kada nekog jako voliš? Zašto je to toliko stravično?« Ali, oni nisu ostali na krevetu. Podsetili su jedno drugo na obećanje da danas idu do plaže, te su se razdvojili da bi spakovali peškire.

Kolin je ležao na stomaku, dok je Meri zlačila njegove butine i utrljavala mu ulje po ledima. Zatvorenih očiju i lica, oslonjenog na šake, po prvi put je ispričao Meri kako ga je Robert udario u stomak. Ispričao je taj događaj bez ulepšavanja i ne povezujući ga sa onim što je osećao, ni tada ni sada; jednostavno je prepričao njihov razgovor, opisao njihove pozicije, tačan sled događaja. Dok je govorio, Meri mu je blago masirala leđa, krećući od dna kičme nadole, pritiskajući čvrstim pokretima palčeva svaki mišić pojedinačno, sve dok nije stigla do krutih žila u vratu. »To boli«, rekao je Kolin. Meri reče: »Nastavi. Završi priču«. Onda joj je ispričao šta mu je Kerolajn šaputala kad su odlazili. Iza njih, žagor mladića polako se pojačavao, da bi se pretvorio u opšti smeh, nervozan, ali razdragan; onda su devojke razgovarale međusobno, tiho i brzo, a onda se ponovo začuo opšti smeh, ovog puta manje nervozan, više prigušen. Još dalje iza njih čuo se umirujući zvuk talasa koji su udarali o obalu u gotovo pravilnim razmacima. Sunce je ječalo kao glasna muzika. Kolinove reči su se slivale jedna u drugu; pritisak Merinih prstiju je puštao i postao ritmičan.

»Čula sam je«, rekla je Meri kad je Kolin završio.

»Ona je neka vrsta zatvorenika«, rekao je Kolin, a onda je ponovio: »Ona je zatvorenik«.

»Znam«, rekla je Meri držeći ruke oko Kolinovog vrata kao omču, opisavši razgovor sa Kerolajn na balkonu.

»Zašto mi to nisi ispričala ranije?«, pitao ju je na kraju.

Meri se dvoumila. »A, zašto ti meni nisi rekao?« Sjahala je sa njegovih butina i sada je svako od njih sedeo na svom peškuru gledajući more.

Posle duže pauze, Kolin reče: »Možda on nju tuče.« Meri je klimnula glavom: »Pa, ipak...« Zgrabio je pesak u šaku i pustio da polagano pada po njegovim palčevima. »... pa, ipak, ona deluje sasvim...«, razvlačio je nejasno.

»Sasvim zadovoljno?«, rekla je Meri mrzovoljno. »Svi znaju kako žene vole kad ih tuče.«

»Ne možeš suditi samo po sebi.« Kolinova plahovitost ih je oboje iznenadila. »Ono što sam ja, zapravo, želeo da kažem je... da ona deluje, kao da se nećim hrani.«

»O, da«, reče Meri. »Bolom«.

Kolin je uzdahnuo i ponovo legao na stomak.

Meri je napućila usne posmatrajući decu koja su se igrala u plićaku. »One razglednice«, promrmljala je.

Ostali su da sede ćutke sledećih pola sata; njihove blage nesuglasice bilo je teško definisati. Obuzelo ih je osećanje da nekoliko prošlih dana nije bilo ništa drugo do oblik parazitizma, neprimerena zavera čutanja prikrivana tolikim govorom. Zavukla je ruku u tašnu i izvadila gumicu kojom je prikupljala kosu u konjski rep. Onda je naglo ustala i krenula prema vodi. Dok je prolazila pored jedne bučne gomile, nekoli-

